

Nacionalni gozdni program in državni gozdovi

National Forest Programme and State Forests

Janez POLANC¹

Izvleček:

Polanc, J.: Nacionalni gozdni program in državni gozdovi. Gozdarski vestnik, 72/2014, št. 2. V slovenščini z izvlečkom v angleščini, cit. lit. 10. Prevod Breda Misja, jezikovni pregled slovenskega besedila Marjetka Šivic.

V Evropski uniji se večja pomen državnih gozdov, tudi zaradi vse večjega povpraševanja po lesni surovini. Državna gozdarska podjetja iz zahodne in vzhodne Evrope, ki so člani EUSTAFORJA, evropskega združenja državnih gozdarskih organizacij, predstavljajo primere dobrih praks gozdarskih podjetij. Upravljajo večje zaokrožene gozdne posesti, kar olajšuje gospodarjenje in logistiko.

Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov upravlja z 240.731 ha gozdov, od tega jih je 92 % oddanih v dolgoročno koncesijo. Sklad povečuje in zaokrožuje državne komplekse; v letih od 2008 do 2012 je odkupil 2301,7 ha gozdov. Z nacionalnega vidika je pomembno, da se slovenske državne gozdove ohrani v celoti in da se jih upravlja enotno, za kar so nam lahko zgled državna gozdarska podjetja v tujini. Za eksperimentiranje so naši gozdovi preveč dragoceni.

Ključne besede: Evropska unija, državni gozd, Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, EUSTAFOR, državna gozdarska podjetja

Abstract:

Polanc, J.: National Forest Programme and State Forests. Gozdarski vestnik (Professional Journal of Forestry), 72/2014, vol. 2. In Slovenian, abstract English, lit. quot. 10. Translated by Breda Misja, proofreading of the Slovenian text Marjetka Šivic.

State forests gain importance in European Union, also due to increasing demand for wood raw material. State forestry enterprises in East and West Europe, EUSTAFOR members, European association of state forestry organizations, present examples of good practices of forestry enterprises. They manage large rounded forest estates, which facilitates management and logistics.

Farmland and Forest Fund manages 240,731 ha of forests; long-term concessions have been given for 92 % of them. The Fund increases and rounds up state complexes; it bought 2301.7 ha of forests in the period 2008 – 2012. From the national viewpoint it is important to keep Slovenian state forests as a whole and to manage them uniformly; we can follow the example of state forestry enterprises abroad. Our forests are too precious to experiment with them.

Key words: European Union, state forest, Farmland and Forest Fund of the Republic of Slovenia, EUSTAFOR, state forestry enterprises

1 POMEN GOZDOV V EVROPSKI UNIJI

V Evropski uniji (EU) je pomen gozdov velik. V gozdarstvu in na njem temelječi predelovalni industriji je zaposlenih 3,5 milijona ljudi, letni promet pa znaša skoraj 500 milijard €. V EU je okrog 16 milijonov zasebnih lastnikov gozdov, kar je izziv za strokovno gospodarjenje in logistiko. Zaradi vse večjega povpraševanja po lesni surovini v EU državni gozdovi pridobivajo na pomenu, saj predstavljajo večje zaokrožene celote gozdne posesti, kar olajšuje gospodarjenje.

2 ZDRUŽENJE DRŽAVNIH GOZDARSKIH ORGANIZACIJ EUSTAFOR

Evropske državne gozdarske organizacije, ki so članice EUSTAFORJA, združenja državnih gozdarskih organizacij, upravljajo z okoli. 30 % EU gozdov, ki so v državni lasti. **Združenje je mednarodna, nevladna, neprofitna organizacija, ustanovljena leta 2006. Od leta 2007 je član EUSTAFORJA tudi Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS. Članice EUSTAFORJA (skupaj**

¹ Mag. J. P., Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, Dunajska cesta 58, 1000 Ljubljana

Slika1: Članice združenja EUSTAFOR

26 članic iz 20 držav) zaposlujejo okoli 100.000 ljudi, skupni letni posek podjetij pa znaša približno 119 mio. m³. Državna gozdarska podjetja Avstrije (Österreichische Bundesforste AG), Bavarske (Bayerische Staatsforsten), Švedske (Sveaskog) in Finske (Metsähallitus) so primeri dobrih praks gozdarsko uspešnih podjetij iz zahodne Evrope. Podobno uspešna državna gozdarska podjetja so tudi v vzhodni Evropi, npr. estonska RMK ali latvijska Latvijas valsts meži. V Evropi je opazen trend prestrukturiranja državnih gozdarskih organizacij izpod okrilja ministrstev v smer samostojnih državnih gozdarskih podjetij.

3 PRODAJA LESA V EVROPSKIH DRŽAVNIH GOZDARSKIH PODJETJIH

Evropska državna gozdarska podjetja prodajajo les iz državnih gozdov neposredno kupcem. Zaradi možnosti dobav večjih količin lesne surovine lahko vplivajo na določanje prodajnih cen lesa v regijah, s tem pa posredno tudi na razvoj zasebnih gozdnih in lesnih podjetij. Različni evropski modeli imajo svoje specifične značilnosti, saj so prilagojeni določenim lokalnim razmeram. Zato ni smiselno neposredno kopiranje organizacijskih modelov.

Javne dražbe večjega obsega so značilnost vzhodnoevropskih držav, npr. Romunije in Češke. Tako želijo zagotoviti transparentnost poslovanja državnih gozdarskih družb. V zahodni Evropi državna gozdar-

ska podjetja pripravljajo javne dražbe večinoma le za najvrednejše sortimente. Finsko državno gozdarsko podjetje Metsähallitus večji del lesa proda v sklopu pogodb vrste »general agreements«, ki jih družba individualno sklene s ključnimi strankami za več let oz. daljša časovna obdobja.

4 SLOVENSKI DRŽAVNI GOZDOVI

Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov upravlja z 240.731 ha gozdov, od tega je 92 % gozdov oddanih v dolgoročno koncesijo. V državnih gozdovih se letni posek giblje okrog 1.000.000 mio. m³. Slovenski državni les je surovinska baza številnim malim, srednje velikim in velikim slovenskim lesnim podjetjem. Tako se prek državnih gozdov oz. njihove lesne surovine ohranjanjo identiteta krajine oz. delovna mesta v perifernih regijah.

Pomen slovenskih državnih gozdov se nedvomno povečuje, saj postajata biodiverzitetabotska raznovrstnost in čista voda (kot življenjski prostor, sredstvo za življenje in dejavnik produkcije) ključni strateški dobrini, ki ju moramo ohraniti zanamcem. Zaradi vsega navedenega bo načrtovanje v državnih in zasebnih gozdovih vedno intenzivnejše in pomembnejše.

Precejšen delež državnih gozdov zavzemajo ekološko pomembna območja, saj površina gozdnih rezervatov znaša 6.182 ha, ekocelic brez ukrepanja 2.275 ha in varovalnih gozdov 20.143 ha. Za dobro upravljanje gozdov je ključno, da ne nastane polarizacija proizvodne in ekološke funkcije.

5 POVEČEVANJE IN IZBOLJŠANJE ZEMLJIŠKE IN PARCELNE STRUKTURE DRŽAVNIH GOZDOV

Sklad kupuje zemljišča, ki zaokrožujejo državno posest, varovalne gozdove, gozdove, ki so naravni oz. kulturni spomenik, gozdne rezervate, gozdove, ki imajo pomembne strateške zaloge vode, gozdove z velikim donosom in razvojnim potencialom in vse tiste gozdove, ki so posebno pomembni za Republiko Slovenijo. Sklad tako povečuje površino državnih gozdov, ki so v strateškem interesu Republike Slovenije oz. imajo velik pomen za dobrobit državljanov.

Preglednica 1: Nakup gozdov Sklada od leta 2008 do 2012 (vir: letna poročila Sklada)

Leto	Površina (ha)	Vrednost v €
2008	845,8	3.854.567
2009	346,6	1.455.377
2010	170,6	567.832
2011	490,7	1.740.973
2012	448,0	3.662.266

Sklad je v letih od 2008 do 2012 kupil 2301,7 ha gozdov, za kar je porabil 11.281.015 €. Sklad prednostno povečuje državne komplekse zlasti v tistih gozdnogospodarskih enotah, kjer gospodarji z večinskim deležem (več kot 50 % državnih gozdov).

Preglednica 2: Prodaja gozdov Sklada od 2008 do 2012 (vir: letna poročila Sklada)

Leto	Površina (ha)	Vrednost v €
2008	193,0	1.256.216
2009	40,6	334.811
2010	71,8	657.251
2011	13,3	101.568
2012	40,4	318.449

Sklad je v letih od 2008 do 2012 prodal 359 ha gozdov, za kar je prejel 2.668.295 €. Prodaji so namenjene predvsem dislocirane parcele, ki z gospodarskega, ekološkega ali strateškega vidika niso zanimive za Republiko Slovenijo, obenem pa se s prodajo zaokrožuje in povečuje sklenjena zasebna posest.

6 KONCESIJE IN NACIONALNI VIDIK PRIHODNOSTI DRŽAVNIH GOZDOV

Do konca leta 2013 je bilo skupaj podeljenih 26 koncesij: 14 gozdnim gospodarstvom, 5 zasebnim podjetjem, 5 visokogorskim kmetijam in dvema šolskima ustanovama.

Koncesije, ki so bile z gozdnimi gospodarstvi sklenjene leta 1996 za dobo dvajset let, bodo potekle junija 2016. Pogoji za pridobitev koncesije so opisani v Uredbi o koncesiji za izkoriščanje gozdov v lasti Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 98/2012, s spr.).

Z nacionalnega vidika je pomembno, da se slovenske državne gozdove ohrani v celoti oz. da se jih upravlja enotno. Primeri držav EU kažejo na enotno urejeno upravljanje državnih gozdov (npr. Avstrija, nemška dežela Bavarska, Švedska, Finska, Poljska, Češka, Romunija ...). V zadnjem času je v javnosti zaslediti ideje o razdrobitvi državnih gozdov, npr. o podeljevanju koncesij sekundarnim predelovalcem lesa po sistemu zaposlovanja. To bi bilo podobno, kot če bi npr. pek dobil koncesijo za žetev pšenice, kmeta pa bi preprosto ukinili, čeprav je pšenico vzgojil in zanjo skrbel do časa žetve. Takih praks Evropa ne pozna.

Pisanje nove gozdarske zakonodaje in sprejemanje novih modelov upravljanja z gozdovi terja temeljito pripravo, katere del je tudi poznavanje sistemov gospodarjenja v tujini, zlasti v državah EU. Tujih modelov upravljanja z državnimi gozdovi seveda ne smemo nekritično kopirati, saj so prilagojeni lokalnim razmeram. Vseeno pa nam zgledovanje po preizkušenih modelih gospodarjenja z državnimi gozdovi v EU lahko pokaže pot, ki ne bo peljala v slepo ulico in ki ne bo terjala popravkov oz. reform. Za eksperimentiranje so naši, po postopku denacionalizacije zelo okrnjeni državni gozdovi, preveč dragoceni.

7 VIRI:

http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-803_en.htm (8. 11. 2013)

http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-806_en.htm (8. 11. 2013)

<http://www.eustafor.eu/> (6. 11. 2013)

<http://www.metsa.fi> (11. 11. 2013)

Martin Lindell, osebna komunikacija (2. 5. 2012) – obisk izvršnega direktorja EUSTAFORJA v Sloveniji.

Poročilo o delu in zaključni račun Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS za leto 2008. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS 114 s.

Poročilo o delu Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS za leto 2009. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS 103 s.

Poročilo o delu in zaključni račun Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS za leto 2010. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS, 101 s.

Poročilo o delu in zaključni račun Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS za leto 2011. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS, 119 s.

Poročilo o delu in zaključni račun Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS za leto 2012. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS, 123 s.